

Soru-Cevap
Usul İlminde Hidayet ve Dalâlet
Nadir Za'terî'ye

Soru:

Bismillahirrahmanirrahîm.

Şeyhimiz soru, İslam Şahsiyeti kitabının üçüncü cildinin 413. sayfasının son paragrafının dördüncü ve beşinci satırındaki şu metin hakkındadır: Fûrûlara gelince; onlara tabi olmamak fık sayılır. Ona karşılık da hidayet kullanılmaz. Bana, hidayet kelimesinin yerine dalâlet kelimesinin konulması gerektiği söylendi. Buradaki kelime yanlışlıkla mı konuldu? Teşekkür ederim.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Senin İslam Şahsiyeti kitabının üçüncü cildinden işaret ettiğin konu “Sahabelerin İcmâsından Başka Hiçbir İcma Şerî Delil Değildir” konusunda geçmektedir ve şimdi oradan, senin sorunun cevabı için gerekli kısmı aktarıyorum:

(... Ümmetin icmâsı, hal ve akd ehlinin icmâsı ve müçtehitlerin icmâsı için şöyle dediler: Ümmetin icmâsı şerî delil olup buna Allahu Teala'nın şu kavlini delil getirdiler: وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ تُولِهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا **Kendisi için hidayet belli olduktan sonra, kim Rasule karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız, o ne kötü bir yerdir.**” [Nisa 115] Bu ayeti şu şekilde delillendirdiler: Allah’u Teala müminlerin yolundan başkasına tabi olmayı tehdit etti. Eğer o haram kılınmış olmasaydı, o fiili azap ile tehdit etmezdi. Onunla Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem’e karşı gelmenin haram oluşu azap ile tehditte birleşmesi uygun olmazdı. Aynen küfür ile mubah olan ekmek yemenin azap ile tehditte birleştirilmenin uygun düşmemesi gibi. Dolayısıyla müminlerin yolundan başkasına tabi olmak haram olmaktadır. Onların yolundan başkasına tabi olmak haram kılındığında onların yoluna tabi olmak farz olur. Çünkü o iki yoldan başkası yoktur. Yani o iki yolun ortası da yoktur. Onların yoluna tabi olmanın vacib oluşundan ümmetin icmâsının hüccet olması gerekmektedir. Çünkü bir şahsın yolu, onun söz, fiil ya da itikattan seçtiğidir. Buna üç yönden cevap verilir:

Birincisi: Her ne kadar ayetin sübutu katî olsa da ancak delâleti zannidir. Dolayısıyla ümmetin icmâsının şerî delil olduğuna dair delil olmaya uygun değildir. Çünkü o usulden olduğu için şerî delil olduğu katî bir delil ile ispatlanmalıdır; zira bu hususta zannî delil yeterli olmaz.

İkincisi: **Ayette geçen الهدى “hidayet”, Allah’ın vahdaniyetine ve Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in nübüvvetine dair delil anlamına gelmekte olup şerî hüküm anlamına gelmez; çünkü usulde hidayet, dalâletin karşıtıdır. Fûrûlara gelince; onlara tabi olmamak fık sayılır, dolayısıyla ona karşılık da hidayet kullanılmaz.** Müminlerin kendisine uymaları vacib olan müminlerin yolu tabiri ise, onların kendisi ile mümin oldukları yoldur. O da tevhitir. Mubahta onların yoluna tabi olmak vacib olmaz. Onların yolundan farklı olan her hususu haram kılmak da vacib olmaz. Bilakis o bir tek şekle uygun düşmektedir. O da küfür ve benzerleridir ki o da; ihtilafsız usuldendir. Müminlerin yoluna tabi olmanın, onların kendisi ile mümin oldukları hususa tabi olmayı gerektirdiğine delâlet eden, ayetin irtidat eden (dinden dönen) bir adam hakkında inmiş olmasıdır. Ayetin nüzul sebebi ise indiği konuyu tayin eder, her ne kadar bu konuya uygun düşen her hususu kapsasa da. Dolayısıyla ayet, irtidat konusuna hâstır. Müminlerin yolunun hepsini kapsamaz.) İslam Şahsiyeti kitabından aktarılanlar bitti.

(Dolayısıyla fıksa karşılık hidayet kullanılmaz) şeklinde yukarıdaki metinde geçtiği gibi veya (dolayısıyla fıksa karşılık dalâlet kullanılmaz) şeklinde arkadaşının sözünde geçtiği gibi

sorunuzun cevabını açıklamamız için, (hidayet) kelimesinin açıklığa kavuşturulması gerekir:

1- Usulde hidayet, akide yani Allah'a, Rasullerine, kitaplarına ve benzerlerine iman etmek anlamına gelmektedir ve hidayet, dalâletin karşıtıdır...

2- Ayetin nâssı, Allah'ın hidayet üzere olmayan kimseyi cehennemle tehdit ettiğini, oranın kötü bir yer olduğunu, yani hidayet üzere olmayan kimsenin kafir olduğunu teyit etmektedir... Dolayısıyla hidayet, İslam akidesi olup şerî hükümler değildir. Sonra hidayete tabi olmamak küfürdür yani dalâlettir. Ama şerî hükme tabi olmamak ise fısktır.

3- Aynı şekilde bunu, az önce bahsetmiş olduğumuz ayetin nüzul sebebi de teyit etmektedir. Zira ayet, irtidat eden bir adam hakkında nazil olmuştur ve irtidat eden herkese intibak eder. Bu nedenle ayette geçen hidayet, akidedir. Çünkü irtidat eden bir kimse, hidayet üzere olmaz, yani kafir olur. O zaman hidayet, İslam akidesidir.

4- Yukarıda geçenlerden dolayı mesele aşağıdaki şekilde olur:

a- Her kim kendisi için hidayet, yani İslam akidesi belli olduğu halde Rasule karşı çıkar ve Allah'ın birliği ve iman noktasında müminlerin yolundan başka bir yola giderse, dalâlete düşmüş bir kafir olur, cehenneme girer ve o ne kötü bir yerdir. Yani hidayet, müminlerin yoluna tabi olmaktır yani onların üzerinde oldukları imandır. Söz konusu anlamda hidayetin karşılığı, dalâlettir.

b- Şerî hükümlere (fürûlara) tabi olmaya gelince; bu, ayet-i kerime de geçen hidayet değildir. Bilakis o, amelin salih olmasıdır ve karşılığı da fısktır.

c- Bu da demek oluyor ki; usule yani hidayete tabi olmak hidayet, tabi olmamak ise dalâlettir... Fürûlara tabi olmak amelin salih olmasıdır, tabi olmamak ise fısktır.

5- Şimdi metni inceleyelim:

(Ayette geçen الهدى "hidayet", Allah'ın vahdaniyetine ve Muhammed Sallallah'u Aleyhi ve Sellem'in nübüvvetine dair delil anlamına gelmekte olup şerî hüküm anlamına gelmez; çünkü usulde hidayet, dalâletin karşıtıdır.

Fürûlara gelince; onlara tabi olmamak fısk sayılır, **dolayısıyla ona karşılık da hidayet kullanılmaz.**) Gördüğünüz üzere metin, iki cümleden oluşmaktadır:

Birincisi: Usule yani imana tabi olmamaya, (dalâlet) denilmekte... Usule yani imana tabi olmaya da (hidayet) denilmektedir...

İkincisi: Fürûlara yani şerî hükümlere tabi olmamaya (fısk) denilmekte... Fürûlara yani şerî hükümlere tabi olmaya da (amelin salih olması) denilmektedir...

Gördüğünüz gibi metin, ilk cümlede açıktır. İkinci cümleye gelince; ilk kısmı açık olup fürûya tabi olmamak fısktır... Ancak biz, ikinci kısımda zamir kullandık ve şöyle dedik; (لا يطلق عليه الهدى – ona karşılık hidayet kullanılmaz), siyaktan buradaki zamirin (الاتباع – tabi olmaya) döndüğü anlaşılmaktadır. Çünkü biz, cümlelerin ilk kısmında, (عدم الاتباع – tabi olmamak) hakkında bahsettik. Hakeza ikinci kısım da (الاتباع – tabi olmak) hakkında olacaktır. Dolayısıyla (عليه - aleyhi)'deki zamir, (الاتباع - tabi olmaya) dönmektedir. Yani şöyle olmaktadır: (Fürûlara tabi olmak, hidayet olarak kullanılmaz.) Bu da demek oluyor ki (hidayet) kelimesi burada doğrudur, arkadaşının dediği gibi (dalâlet) değildir.

Sonra ikinci cümlelerin medlulü şu şekilde olur: (Fürûlara gelince; onlara tabi olmamak fısk sayılır ve fürûlara tabi olmak hidayet olarak kullanılmaz).

Umarım bu kadar yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 04 Saferu'l Hayr 1442
M. 21/09/2020

Cevaba, Emir'in aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4068/>